

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 17

Рівне - 2023

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Вип. 17. Рівне: РДГУ, 2023. 106 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 6 від 22 червня 2023 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

взаємодію різних рівнів психічної діяльності (емоції, когнітивна сфера, саморегуляція тощо).

Для успішної реалізації завдань супроводу необхідна не лише взаємодія всіх фахівців спеціалізованого закладу, але й активна допомога і підтримка з боку батьків. Форма і зміст роботи з батьками визначається ступенем їх готовності до взаємодії. На початковому етапі взаємодії найбільш продуктивною формою роботи є індивідуальне консультування. На етапі корекційно-розвивальної роботи батьки залучаються до виконання конкретних рекомендацій практичного психолога. Достатньо ефективними у просвітницькій роботі психолога є групові форми взаємодії з батьками на тематичних консультаціях, семінарах-практикумах, лекторіях, тренінгових заняттях тощо. Особливості, завдання та результати психологічного супроводу висвітлюються психологом на психолого-педагогічних консилиумах, методичних об'єднаннях та педагогічних радах.

Таким чином, організація та зміст психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами має специфічні цілі і завдання. Вони зумовлюються особливими освітніми потребами дітей даної категорії, їх психофізіологічними особливостями та здатностями.

Список використаних джерел

1. Бондар В. І. Інтеграція дітей з обмеженими психофізичними можливостями в загальноосвітні заклади: за і проти. *Дефектологія*. 2003. № 3.
3. Дефектологічний словник: навчальний посібник / За ред. В. І. Бондаря, В. М. Синьова. Київ: «МП Леся», 2011. 528с.
4. Рачова Н. Соціально-педагогічний супровід дітей з особливими потребами. *Дефектолог*. 2009. №10.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ ДО СТРЕСУ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ковалець Атоніна, здобувач ОС «бакалавр», 4 курс, РДГУ

Керівник: Сторож О.В., кандидат психологічних наук

Стрес є невід'ємною частиною життя кожного студента. З одного боку він допомагає пристосовуватись до нових умов проживання та навчання, з іншого – впливає на працездатність та продуктивність. Зазвичай саме стрес спонукає особистість мобілізувати сили для подолання перешкод, позитивно впливає на наш організм якщо не носить затяжний та систематичний характер.

Психосоціальна стійкість - властивість особистості, окремими аспектами якої є стійкість, урівноваженість, опірність. Вона дає змогу особистості протистояти життєвим труднощам, несприятливому тиску обставин, зберігати здоров'я працездатність у різних випробуваннях.

На сьогодні науковий інтерес до проблеми формування стресостійкості здобувачо вищої освіти в психологічній науці постійно зростає. У своєму дослідженні студентства як окремої вікової категорії науковці Л. Коломієць та А. Степова визначили, що нова соціальна роль «студент» передбачає формування соціальної зрілості, залучення до нової системи відносин та набуття нових рис і якостей, а саме стресостійкості [4, с.77].

У науковій літературі немає єдиного погляду на визначення поняття «стресостійкості». Одні дослідники вважають, що стресостійкість полягає в здатності особистості успішно здійснювати окремий вид діяльності у різноманітних ситуаціях [3, с.176]. Інші вчені тлумачать його як уміння особистості сприймати й аналізувати власні емоції; дотримуватися великої витримки; здатність переносити вольові й емоційні навантаження без шкоди для соціуму та власного здоров'я [6, с.314].

У житті людини психосоціальна стійкість виявляється здібностями, уміннями та навичками адаптовано реагувати на тривалі навантаження, утримувати рівний, спокійний настрій. Психологічна стійкість надає змогу вчасно реагувати на виникаючі складнощі, часті зміни шляхом оптимального зниження страху, тривоги, напруження у всіх сферах життєдіяльності [1, с. 167].

За даними В. А. Бодрова, студентське життя повне надзвичайних і стресогенних ситуацій, тому здобувачі вищої освіти часто відчують стрес і нервово-психічне напруження. Інтенсивність і напруженість сучасного життя виступають стрес-факторами на психологічному рівні виникнення негативних емоційних переживань і стресових реакцій, здатних привести до формування виражених і тривалих стресових станів [2].

Навчальна діяльність студента в закладі вищої освіти пов'язана з періодичним (особливо під час сесії), іноді досить тривалим і інтенсивним впливом (чи очікуванням впливу) екстремальних значень професійних, соціальних, екологічних факторів, який супроводжується негативними емоціями, перенапруженням фізичних і психічних функцій, деструкцією діяльності. Найбільш характерним психічним станом, що розвивається під впливом зазначених факторів у молодій людині, є психологічний стрес.

Як вказує В. А. Бодров, стрес в навчальному процесі необхідно регулювати. Це завдання самих здобувачів вищої освіти та їхніх педагогів, соціальних педагогів, психологів. Можливо шляхи регуляції стресу у навчальній діяльності здобувачів вищої освіти у ЗВО криються в професійній

мотивації студентів та у впровадженні в навчальний процес основ здорового способу життя, тренінгових курсів, здоров'я зберігаючих технологій.

Відповідно до вищевказаного дуже важливо розвивати адаптаційні здібності здобувачів вищої освіти та формувати їх стійкість до впливу стресогенних чинників, вчити успішно вирішувати стресові ситуації.

Важливим ресурсом збереження психосоціальної стійкості здобувачів вищої освіти в стресових ситуаціях є соціальна підтримка. Багато авторів відзначають, що позитивне соціальне оточення (сім'я, друзі, колеги) також може бути одним з найважливіших чинників збереження стресостійкості студента. У зв'язку з цим соціальне оточення може розглядатися як соціально психологічний ресурс подолання стресу.

Наступний ресурс стресостійкості – психологічна компетентність індивіда, рівень його психологічної освіченості і культури. Разом із соціальним досвідом вона визначає конкретні форми адаптивних процесів в стресогенних ситуаціях [5].

На розвиток стресостійкості здобувачів вищої освіти також впливають й матеріальні ресурси: високий рівень матеріального доходу і матеріальних умов (що дають змогу відновлювати первинні фізіологічні потреби), безпека життя, стабільність оплати праці, хороші «гігієнічні» чинники праці і життєдіяльності [5].

Відповідно до вищевказаного під час навчання у ЗВО здобувачі вищої освіти зазнають значних впливів стресогенних чинників, пов'язаних із труднощами навчального процесу, проблемами адаптації, особистісними конфліктами та ін. Для подолання цих стресових факторів та ситуацій у здобувачів вищої мають бути розвинуті значні особистісні та поведінкові ресурси, сформовано внутрішні і зовнішні характеристики. Очевидно, що дана діяльність має бути керованою з боку досвідчених і вмілих педагогів і психологів, працівників психологічної служби закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

1 Апанович О. О. Теоретико-методологічні особливості психологічної стійкості. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2011. № 8. С. 167–174.

2 Бодров В. А. Інформаційний стрес. Москва : ПЕР СЭ, 2004. С.382 (рос. мова)

3 Катунін А.П. Стресостійкість як психологічний феномен. *Молодий вчений*. 2012. № 9. С.176

4 Коломієць Л.І., Степова А.С. Психологічні особливості самоактуалізації осіб юнацького віку з різним рівнем стресостійкості. *Психологічний часопис*. 2017. № 3 (7). С. 77.

5 Корольчук В.М. Стресостійкість і адаптивний потенціал особистості в стресогенних умовах

6 Степова А.С. Психологічні особливості стресостійкості осіб юнацького віку. *Молодий вчений*. 2018. № 9 (61). С. 314–315.

СІМ'Я ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ САМООЦІНКИ СОБИСТОСТІ

Конончук Анастасія, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ

Керівник: Ставицька О.Г, кандидат психологічних наук, доцент

Актуальність питання розвитку елементів самосвідомості набуває популярності в сучасному світі, тому що самооцінка та поняття самоставлення відіграють величезну роль у житті людини. Сім'я є основним фактором впливу на розвиток самооцінки та особистості в цілому. Середовище в якому перебуває дитина формує її ставлення до соціуму, адже ще в малому віці вона копіює поведінку, реакцію та звички батьків. Форма сосунків яка присутня у сім'ї, закладає міцний фундамент для розвитку впевненості в собі. Початок формування самооцінки припадає на ранній та дошкільний вік, тому в цей період дуже важливо розуміти, що дитина себе ідентифікує лише через призму батьківського ставлення.

Мета полягає у висвітленні теоретичних аспектів становлення самооцінки особистості під впливом сімейного виховання.

Л.С. Виготський зазначав, що самооцінка у формі узагальненого та диференційованого ставлення до себе утворюється саме у віці семи років. Також він вважав, що період молодшого шкільного віку сензитивний для становлення самосвідомості, від рівня визнання оточуючими дитини залежить і її ставлення до себе. [1]

Вивчаючи питання становлення самооцінки науковці, дійшли висновку, що в цьому процесі вирішальну роль мають саме дорослі, адже вони є не тільки прикладом для менших, а й умовним “експертом”, котрий слідкує та оцінює поведінку. Також, важливо підкреслити, істотний вплив рівня самооцінки самого доросло, адже малюки несвідомо відчують та зчитують стани інших людей. Виходячи з цього, можна сказати, що старші які мають позитивну, адекватну самооцінку з більшою ймовірністю можуть вплинути на формування такої ж самооцінки і у дитини. Вище сказане підтверджує теорію того, що діти є віддзеркаленням дорослих та мають особливість наслідувати.

Поведінка батьків має безумовний вплив на формування адекватної самооцінки, це та самооцінка при якій дитина може правильно оцінювати свої здібності та якості. Якщо розглядати різні стилі сімейного виховання

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Індивідуальна та групова робота з дітьми-переселенцями.....	4
Артемова О. Компетенції фахівців для надання допомоги вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	9
Бабак К. Особливості соціальної адаптації дитини до шкільного навчання..	11
Демчук О. Сутність автентичності у психологічному просторі	13
Павелків В. Вплив соціальних мереж на формування нових молодіжних субкультур	15
Павелків В., Оборська А. Використання методів арт терапії у процесі реабілітації девіантної поведінки поранених військовослужбовців	18
Павелків В., Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арт-терапії.....	20
Романюк В. Психічна травма особистості: психофізіологічні та клінічні аспекти	22
Рудюк О. Особливості професійної підготовки майбутніх психологів	25
Басалига Т. Метод десенсибілізації (EMDR) як засіб подолання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у учасників збройних конфліктів	27
Борак О. Життєстійкість у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів.....	30
Войціховська Я. Психологічні аспекти професійного становлення майбутнього фахівця.....	32
Гаврилюк О. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса у роботі з людьми з відхиленням у психічному розвитку	34
Гаврилюк О. Особливості самоставлення як чинник ефективності комунікації у юнацькому віці	37
Ганцева М. Психологічні прояви тривожності у студентської молоді під час воєнних дій.....	39
Горбатюк О. Особливості профілактики девіантної поведінки у підлітковому віці	41
Гуцало А. Психологічна допомога вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	43
Даєр І. Психологічні основи розвитку резильєнтності молоді в умовах закладу вищої освіти.....	45
Дивульська К. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану	47
Єфімова М. Психологічна допомога постраждалим дітям внаслідок військового конфлікту в Україні	50
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах ..	53

Зінчук І. Особливості роботи психолога з дітьми з особливими потребами старшого дошкільного віку.....	55
Ковалець А. Дослідження психосоціальної стійкості до стресу у здобувачів вищої освіти.....	57
Конончук А. Сім'я як чинник становлення самооцінки особистості.....	60
Котляр О. Аналіз самотності як соціально-психологічного явища	62
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці	64
Лашта А. Асертивна поведінка як адаптивна копінг-стратегія в юнацькому віці	68
Лісняк Б. Вплив засобів масової комунікації на рівень тривожності в умовах воєнного часу	69
Максимюк В. Соціально-психологічні чинники життестійкості онкологічно хворих осіб.....	72
Михайлова А. Психологічний супровід обдарованих дітей в закладах освіти.....	74
Мартюченко К. Фасилітація як феномен у вітчизняній психологічній науці	77
Мовчко О. Копінг-стратегії як інструмент подолання наслідків стресу	80
Панова О. Проблеми психологічного вивчення вітчизняної сфери трудової зайнятості.....	81
Парфенчук О. Соціально-психологічна профілактика конфліктної взаємодії старших підлітків	84
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя	86
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку	88
Ткач У.-М. Соціально-психологічні особливості особистості підлітків з девіантною поведінкою	90
Ткачук О. Психолого-педагогічна технологія як ефективний метод зниження підвищеної сугестивності у підлітковому віці	92
Томко М. Діагностика та корекція емоційних порушень у дітей старшого шкільного віку.....	94
Циценя Д. Методи діагностики соціального інтелекту майбутніх психологів	96
Шевчук А. Подолання підвищеної тривожності підлітків методами когнітивно-поведінкової терапії.....	98
Шепель Т. Залежність ступеню емоційного вигорання лікарів від особистісних змінних (на прикладі локусу контролю та професійної мотивації).....	102
Зміст	105

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 17

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,4.